

Robert J. Marzano, Debra J. Pickering & Jane E. Pollock, Nastavne strategije: kako primijeniti devet najuspješnijih nastavnih strategija.

Zagreb: Educa, 2006, 185 str.

Autori Robert J. Marzano, Debra J. Pickering i Jane E. Pollock nastojali su u knjizi *Nastavne strategije* odgovoriti na pitanja koja si nastavnici postavljaju u svim školama svijeta – koje su to najuspješnije nastavne strategije i kako ih djelotvorno primijeniti u neposrednom radu s učenicima? Nakon što je 70-ih godina 20. stoljeća napokon odbačeno stajalište da nastavnici ne utječu na učenje i uspjeh učenika, ovi su američki autori shvatili važnost nastavnih strategija kao bitnog, ali ne i jedinog aspekta nastavnog rada.

Knjiga *Nastavne strategije* ima trinaest poglavlja. Od 2. do 10. poglavlja, koja čine središnji dio knjige, analizira se devet nastavnih strategija, koje autori, na temelju analiza brojnih istraživanja, smatraju najuspješnijima. Većina poglavlja ima sličnu strukturu. Naime, autori najprije prikazuju rezultate istraživanja određene nastavne strategije i teoriju na kojoj se ona temelji. Potom se dokazuje primjenjivost te strategije u nastavnom procesu. Svako poglavlje počinje primjerom - problemom s kojim se nastavnik može susresti u radu, a zatim se navodi rješenje tog problema ako se primijeni određena nastavna strategija.

Pod nazivom „Specifične primjene” ujedinjena su poglavlja od 11. do 13. i odnose se na specifične nastavne strategije i specifična znanja. U knjizi se nalazi i „Dodatak”, koji sadržava „Tablicu konverzije za veličinu učinka/postotka porasta”. On dokazuje teze autora i potvrđuje da su veće rezultate postizali učenici koji su bili u grupi koja je primjenjivala određenu nastavnu strategiju od onih koji nisu. Neizostavan je dio i opsežna bibliografija na engleskom jeziku, s više desetaka naslova, koja može poslužiti učiteljima, nastavnicima i pedagozima koji žele proširiti svoje znanje ili nastaviti istraživati s ciljem poboljšanja kvalitete obrazovanja i poučavanja.

U uvodnom dijelu knjige je popis svih navedenih prikaza. Manji dio od 83 prikaza odnosi se na rezultate istraživanja, a ostatak ilustrira primjenu devet nastavnih strategija u praksi.

Autori su knjigu počeli zanimljivim naslovom „Primjena istraživanja u nastavi: ideja čije je vrijeme došlo”. Željeli su naglasiti da je obrazovanje i poučavanje na povijesnoj prekretnici. Naime, poučavanje je i umijeće utemeljeno na teorijama koje uporište nalaze u znanstvenim istraživanjima nastavne i obrazovne prakse.

Središnji dio knjige čini devet nastavnih strategija. Prva opisana nastavna strategija je „Pronalaženje sličnosti i razlika”. Autori su zanimljivo predstavili, i predložili, koristeći se primjerima iz nastavne prakse, četiri načina pronalaženja sličnosti i razlika, i to putem zadataka uspoređivanja, klasificiranja, stvaranja metafora te stvaranja analogija. Primjerima su dokazali da se ta strategija uspješno može provesti u više nastavnih predmeta.

Kao drugu nastavnu strategiju naveli su „Rezimiranje i bilježenje”. Iako se na prvi pogled svakom nastavniku ova strategija čini jednostavnom, autori su pokazali da su rezimiranje i bilježenje dvije najmoćnije sposobnosti koje učenici mogu razviti, kako bi razumjeli najvažnije aspekte onoga što uče, te da je u tome važna uloga, odnosno pomoć, nastavnika.

U poglavlju pod naslovom „Povećanje truda i davanje priznanja” ističe se važnost davanja priznanja učenicima ako postignu zadani cilj. Na temelju istraživanja, autori argumentiraju da primjena te nastavne strategije povećava uspjeh i potiče motivaciju kod učenika. Sljedeće poglavlje odnosi se na „Domaće zadaće i vježbanje”. Uz istraživačku i teorijsku podlogu, navode se pravila zadavanja domaćih zadaća i vježbi te brojni, zanimljivi primjeri

njihove primjene u nastavnom radu. Naglašava se i nužnost domaćih zadaća i vježbanja jer su dosadašnja istraživanja potvrdila pretpostavke da se učenici putem njih usavršavaju i produbljuju znanja.

U poglavlju „Nelignvistički prikazi” autori predstavljaju nastavnu strategiju koju nastavnici rijetko upotrebljavaju. Razlog tomu je, između ostalog, nedostatak ideja, nedostatak vremena te opterećenost pretrpanim nastavnim programima koje „moraju” ostvariti. I u ovom se poglavlju navode brojni primjeri korištenja nelignvističkih prikaza, kao što su izrada grafičkih organizatora, stvaranje fizičkih modela, mentalnih slika, crtanje slika i piktoograma i dr.

Nastavnu strategiju opisanu pod naslovom „Kooperativno učenje” autori povezuju s grupnim radom učenika tijekom rješavanja određenog zadatka. Tu nastavnu strategiju učenici dobro prihvaćaju. Pritom polaze od teze da je mnogo lakše i brže riješiti zadatak u grupi ili podijeliti odgovornost za eventualni neuspjeh. Opisujući ovu nastavnu strategiju, autori upozoravaju na pravila koja treba poštovati prilikom njezine primjene te navode primjere kako se kooperativno učenje može koristiti na različite načine u različitim nastavnim predmetima.

U sljedećem poglavlju, pod nazivom „Postavljanje ciljeva i davanje povratnih informacija”, prikazana je nastavna strategija koju provode gotovo svi nastavnici, u svim vrstama škola i na svim stupnjevima školovanja. Navedene su brojne mogućnosti učinkovite primjene te strategije u nastavnom radu. U poglavlju „Stvaranje i provjeravanje hipoteza” osporava se uobičajeno mišljenje da je proces stvaranja i provjeravanja hipoteza isključivo povezan sa znanstvenom metodom. Ako se maštovito prilagodi učenicima, stvaranje i provjeravanje hipoteza može se uspješno primijeniti u nastavi kao jedna od važnih strategija.

Posljednja nastavna strategija opisana je u poglavlju „Natuknice, pitanja i složeniji organizatori”. Na početku se navodi primjer iz prakse koji pokazuje da se znatno može pridonijeti poboljšanju učeničkog uspjeha ako nastavnici učenicima zadaju da razmišljaju o novom znanju prije nego što im ga „serviraju”. Pritom autori sugeriraju nastavnicima da upotrebljavaju natuknice, pitanja i složenije or-

ganizatore, kako bi učenike potaknuli i olakšali tu vrstu razmišljanja.

U poglavlju „Poučavanje specifičnih vrsta znanja” autori razmatraju određene strategije za poučavanje pet vrsta znanja: izraza i fraza, detalja, organiziranja ideja, vještina i taktika te procesa. Za svaku vrstu znanja navedena su istraživanja i teorije na kojima se temelje, pravila koja bi nastavnici trebali poštovati tijekom njihova poučavanja te više primjera iz prakse. Dvanaesto poglavlje posvećeno je inkorporiranju navedenih nastavnih strategija u planiranje nastave. To je važan dio nastavnog procesa jer nastavu čini jasnijom i tečnijom, a ona tada poboljšava motivaciju, praćenje, aktivnost i rezultate učenika.

Knjiga *Nastavne strategije* ponajprije je namijenjena učiteljima i nastavnicima u osnovnim i srednjim školama. Sadržava brojne prikaze, praktične upute, nacрте nastavnih jedinica koji mogu pomoći nastavnicima početnicima, ali i iskusnim nastavnicima u nastavnom radu. Devet najuspješnijih nastavnih strategija autori su izabrali na temelju analize mnogobrojnih istraživanja nastavne prakse. Iako je u knjizi obrađen samo jedan dio složenoga nastavnog procesa, ona može poslužiti kao izvor ideja svakom učitelju i nastavniku koji želi svoj nastavni rad učiniti kvalitetnijim i na kraju uspješnijim.

Opisane nastavne strategije mogu se provoditi i u hrvatskim školama. Njihova primjena ne zahtijevaju posebna nastavna sredstva i pomagala, kojima naše škole oskudijevaju. Katkad je dovoljna samo nastavnikova mašta i želja da se nešto promijeni. Velik je broj učitelja i nastavnika skeptičan prema novim idejama i promjenama. No trebali bi pokušati nešto promijeniti u svojim nastavnim strategijama ako se žele prilagoditi „novom dobu” i „novim učenicima” koji, ma kako to utopistički zvučalo, ipak očekuju nešto više od nastavnog procesa u kojem su samo neaktivni slušači. Uostalom, rezultati nacionalnih ispita provedenih u našim srednjim školama pokazuju da nešto ne valja u hrvatskom obrazovnom sustavu, a neke korjenite promjene vjerojatno ćemo morati još pričekati. Do tada sve ostaje na učiteljima i nastavnicima, koji mogu pokušati mijenjati svoje nastavne strategije kako bi dobili zainteresiranije i uspješnije učenike.

Rona Bušljeta